

Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE

DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 122g/2024

privind excepția de neconstituționalitate a articolului 34 alin. (3) din
Legea nr. 132 din 17 iunie 2016 cu privire la Autoritatea Națională de
Integritate

*(încetarea mandatului persoanei care ocupă funcții electivă în caz de
constatare a diferenței substanțiale între veniturile obținute, cheltuielile
realizate și averea dobândită de aceasta)*

CHIȘINĂU

6 februarie 2025

Curtea Constituțională, judecând în componența:

nei Liuba ȘOVA, *președinte de ședință*,
nei Viorica PUICA,
dlui Nicolae ROȘCA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dlui Vasili Oprea, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 30 mai 2024,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 6 februarie 2025, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolului 34 alin. (3) din Legea nr. 132 din 17 iunie 2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate, ridicată de dl avocat Vasili Ciuperca, în interesele dlui Ion Ceban, în dosarul nr. 3-93/2023, pendinte la Curtea de Apel Centru.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de un complet de judecători ai Curții de Apel Chișinău format din dnii Ghenadie Mîra și Grigore Dașchevici și dna Angela Bostan, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție

A. Circumstanțele litigiului principal

3. La 25 octombrie 2019, un inspector de integritate din cadrul ANI a inițiat controlul averii și intereselor personale în privința dlui Ion Ceban, fost consilier în Consiliul municipal Chișinău și fost deputat în Parlament.

4. La 27 aprilie 2023, prin actul de constatare nr. 50/10, Autoritatea Națională de Integritate a stabilit că dl Ion Ceban a încălcat regimul juridic al declarării averii și intereselor personale. În particular, a fost depistată o diferență substanțială între venitul obținut și averea dobândită în anii fiscali 2017-2019.

5. La 26 mai 2023, dl avocat Vasili Ciuperca a atacat, în interesele dlui Ion Ceban, actul de constatare nr. 50/10 din 27 aprilie 2023 la Curtea de Apel Centru.

6. În ședința de judecată din 3 aprilie 2024, dl avocat Vasili Ciuperca a ridicat, în interesele dlui Ion Ceban, excepția de neconstituționalitate a articolului 34 alin. (3) din Legea nr. 132 din 17 iunie 2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate.

7. Printr-o încheiere din 25 aprilie 2024, un complet de judecători ai Curții de Apel Centru a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate

și a trimis sesizarea la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

B. Legislația pertinentă

8. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 23

Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„[...]”

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 38

Dreptul de vot și dreptul de a fi ales

„[...]”

(3) Dreptul de a fi aleși le este garantat cetățenilor Republicii Moldova cu drept de vot, în condițiile legii.”

Articolul 43

Dreptul la muncă și la protecția muncii

„(1) Orice persoană are dreptul la muncă, la libera alegere a muncii, la condiții echitabile și satisfăcătoare de muncă, precum și la protecția împotriva șomajului.

[...]”

Articolul 46

Dreptul la proprietate privată și protecția acesteia

„(1) Dreptul la proprietate privată, precum și creanțele asupra statului sunt garantate.

[...]”

9. Prevederile relevante ale Legii nr. 133 din 17 iunie 2016 privind declararea averii și a intereselor personale sunt următoarele:

Articolul 23

Răspunderea pentru încălcarea prevederilor prezentei legi

„[...]”

(5) Persoana a cărei avere a fost constatată, în totalitate sau în parte, ca fiind nejustificată, printr-o hotărâre judecătorească definitivă, va fi destituită sau revocată, după caz, din funcția pe care o deține.

(6) Subiectul declarării eliberat sau destituit din funcție potrivit prevederilor alin. (3)–(5) este decăzut din dreptul de a mai exercita o funcție publică și/sau o funcție de demnitate publică, cu excepția funcțiilor electivă, pe o perioadă de 3 ani de la data eliberării sau destituirii din funcția publică ori de demnitate publică respectivă sau de la data încetării de drept a mandatului său. Dacă persoana a ocupat o funcție electivă, ea nu mai poate ocupa aceeași funcție pe o perioadă de 3 ani de la data încetării mandatului.

[...]”

10. Prevederile relevante ale Legii nr. 768 din 2 februarie 2000 privind statutul alesului local sunt următoarele:

Articolul 5

„[...]”

(8) Mandatul primarului încetează de drept înainte de termen în caz de:

[...]

d) dispunere de către instanța de judecată, prin hotărâre irevocabilă, a confiscării averii nejustificate;

[...]”

11. Prevederile relevante ale Legii nr. 132 din 17 iunie 2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate sunt următoarele:

Articolul 34

Rezultatele controlului averii și al intereselor personale

„(1) Dacă inspectorul de integritate constată că averea și interesele personale nu au fost declarate în mod corespunzător sau că între averea dobândită în timpul exercitării mandatelor, a funcției publice sau de demnitate publică și veniturile obținute și cheltuielile realizate în aceeași perioadă există o diferență substanțială, acesta emite un act prin care constată încălcarea regimului juridic al declarării averii și intereselor personale, aplică sancțiunea contravențională și alte măsuri prevăzute de lege.

(2) Dacă nu constată una dintre situațiile prevăzute la alin. (1), inspectorul de integritate emite un act privind lipsa încălcării regimului juridic al declarării averii și intereselor personale.

(3) Dacă constată o diferență substanțială între veniturile obținute, cheltuielile realizate și averea dobândită a persoanei supuse controlului, inspectorul de integritate dispune încetarea mandatului, a raporturilor de muncă sau de serviciu ale acesteia și aplică interdicția de a ocupa o funcție publică sau de demnitate publică. Autoritatea sesizează, în termen de cel mult 5 zile din momentul în care actul de constatare rămâne definitiv, conducerea organizației publice sau a autorității responsabile de numirea în funcție a subiectului declarării în vederea încetării mandatului, a raporturilor de muncă sau de serviciu ale acestuia.

(4) Acțiunile efectuate și actele emise de inspectorul de integritate în cadrul controlului averii nu sunt publice, cu excepția actelor menționate la art. 27 alin. (8), art. 31 alin. (2) și art. 34 alin. (1) și (2), care se publică pe pagina web oficială a Autorității cu respectarea legislației privind protecția datelor cu caracter personal. Numele și prenumele persoanei supuse controlului se păstrează în actul publicat pe pagina web oficială. Datele de identificare ale persoanelor care depun sesizări în adresa Autorității sunt confidențiale, cu excepția cazului în care persoana care depune sesizarea acceptă în mod expres ori solicită ca datele sale să fie făcute publice.

(5) În situația prevăzută la alin. (3), Autoritatea aplică orice măsuri de asigurare necesare și se adresează în instanța de judecată de la sediul Autorității în vederea încasării în folosul statului a valorii averii nejustificate sau a confiscării acesteia. Acțiunea respectivă se depune la Judecătoria Chișinău în termen de un an din momentul în care actul de constatare rămâne definitiv.

(6) În cazul contestării actului prin care se constată încălcarea regimului juridic al declarării averii și intereselor personale, Autoritatea poate solicita confiscarea averii nejustificate în cadrul procedurilor de contestare a actului de constatare.”

[Articolul 34 alineatul (4) a fost modificat prin Legea nr. 96 din 14 aprilie 2022, în vigoare din 6 mai 2022]

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

11. În sesizare, autorul excepției precizează că articolul 34 alin. (3) din Legea nr. 132 din 17 iunie 2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate li se aplică tuturor persoanelor care ocupă funcții publice, fără să opereze o distincție între funcțiile electivă și funcțiile care se obțin prin numire, în condițiile legii. Totuși, autorul excepției consideră că articolele 23 alineatele (5) și (6) din Legea privind declararea averii și intereselor personale și 5 alin. (8) lit. d) din Legea privind statutul alesului local exclud acțiunea articolului 34 alin. (3) din Legea cu privire la ANI în raport cu persoanele care dețin funcții electivă. Astfel, în timp ce articolul 34 alin. (3) din Legea cu privire la ANI prevede fără nicio distincție că inspectorul de integritate este competent în această materie, normele citate mai sus stabilesc că instanța judecătorească constată existența averii nejustificate și încetează mandatul persoanei care ocupă o funcție electivă. În acest sens, autorul excepției afirmă că legislația relevantă reglementează în mod diferit autoritatea competentă să constate existența averii nejustificate și să dispună încetarea mandatului persoanei care ocupă o funcție electivă în privința căreia a fost stabilită existența averii nejustificate.

12. În opinia autorului excepției, aceste deficiențe creează confuzie în aplicarea articolului 34 alin. (3) din Lege și că exigențele previzibilității și clarității stabilite la articolul 23 alin. (2) din Constituție sunt afectate. De asemenea, aceste neconcordanțe ar încălca și articolele 38 alin. (3), 43 alin. (1) și 46 alin. (1) din Constituție.

13. Totodată, autorul excepției susține că încălcările stabilite de Autoritatea Națională de Integritate în actul de constatare nr. 50/10 au avut loc în perioada 2017-2019. Totuși, sancțiunea stabilită la articolul 34 alin. (3) din Lege a fost aplicată la 27 aprilie 2023. În acest context, autorul contestă absența în Lege a unui termen de prescripție de tragere la răspundere, omisiune care, în opinia sa, încalcă articolele 23 alin. (2), 38 alin. (3), 43 alin. (1) și 46 alin. (1) din Constituție.

B. Aprecierea Curții

14. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

15. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a articolului 34 alin. (3) din Legea nr. 132 din 17 iunie 2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate, ține de competența Curții Constituționale.

16. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de avocatul părții în proces. Astfel, Curtea reține că sesizarea este formulată de subiectul căruia i s-a acordat acest drept pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

17. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie articolul 34 alin. (3) din Legea cu privire la Autoritatea Națională de Integritate. Aceste prevederi nu au făcut anterior obiect al controlului de constituționalitate.

18. Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată într-o cauză în care se contestă actul de constatare întocmit de Autoritatea Națională de Integritate privind existența unei averi nejustificate deținute de dl Ion Ceban, fost consilier în Consiliul municipal Chișinău și fost deputat în

Parlament. În analiza fondului cauzei, instanța judecătorească care a ridicat excepția de neconstituționalitate ar putea să aplice prevederile atacate care stabilesc că inspectorul de integritate constată existența averii nejustificate și dispune încetarea mandatului persoanei în privința căreia a fost stabilită averea nejustificată.

19. Autorul excepției susține că prevederile atacate încalcă articolele 23 alin. (2) (*dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle*), 38 alin. (3) (*dreptul de vot și dreptul de a fi ales*), 43 alin. (1) (*dreptul la muncă și la protecția muncii*) și 46 alin. (1) (*dreptul la proprietate privată și protecția acesteia*) din Constituție.

20. În jurisprudența sa, Curtea a subliniat că articolul 23 din Constituție nu poate fi invocat de sine stătător. Pentru a fi incident, autorul excepției trebuie să demonstreze, în mod argumentat, existența unor ingerințe în drepturile garantate de Constituție (DCC nr. 40 din 29 martie 2022, § 23).

21. Curtea reține că, în această cauză, autorul excepției argumentează existența unui conflict de norme, *i.e.* a unui conflict între articolul 34 alin. (3) din Legea cu privire la Autoritatea Națională de Integritate și articolele 23 alineatele (5) și (6) din Legea privind declararea averii și intereselor personale și 5 alin. (8) lit. d) din Legea privind statutul alesului local. În acest context, autorul excepției îi sugerează Curții să rezolve acest conflict și să decidă în favoarea recunoașterii eficienței normelor din Legea privind declararea averii și intereselor personale și din Legea privind statutul alesului local.

22. Deși autorul excepției a afirmat că această neconcordanță ar încălca mai multe articole din Constituție, Curtea precizează că nu este competentă să identifice care este legea aplicabilă într-un caz concret și nici să rezolve preținse conflicte de norme. În jurisprudența sa, Curtea a stabilit că această competență le revine, prin definiție, instanțelor de judecată. Totodată, Curtea a precizat că ține de competența instanțelor de judecată să interpreteze, să clarifice și să înlăture dubiile referitoare la aplicarea legii (a se vedea DCC nr. 133 din 12 august 2021, § 33).

23. De asemenea, Curtea observă că autorul excepției a menționat, fără a prezenta argumente în acest sens, că dispozițiile contestate sunt contrare articolelor 38 alin. (3), 43 alin. (1) și 46 alin. (1) din Constituție. Curtea nu identifică motive pentru a analiza conformitatea prevederilor criticate cu normele constituționale menționate *supra*, pentru că simpla enumerare a unor articole din Constituție, fără explicarea preținsei neconformități cu acestea a prevederilor legale atacate, nu echivalează cu un argument. Dacă ar proceda la examinarea fondului sesizărilor formulate de o asemenea manieră, Curtea s-ar substitui autorilor lor în invocarea argumentelor de neconstituționalitate și ar efectua un control din oficiu (a se vedea DCC nr. 195 din 21 decembrie 2023, § 26).

24. Prin urmare, pe baza celor menționate mai sus, Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate nu întrunește condițiile de admisibilitate și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond

Din aceste motive, pe baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g), 140 alin. (2) din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolului 34 alin. (3) din Legea nr. 132 din 17 iunie 2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate, ridicată de dl avocat Vasili Ciuperca, în interesele dlui Ion Ceban, în dosarul nr. 3-93/2023, pendinte la Curtea de Apel Centru.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte de ședință

Liuba ȘOVA

*Chișinău, 6 februarie 2025
DCC nr. 15
Dosarul nr. 122g/2024*